

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آیین‌شناسی اجتماعی

دکتر اسحق ارجمند سیاه پور

عضویت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اندیمشک

انتشارات ارغنون

سرشناسه: ارجمند سیاه پوش، اسحق؛ ۱۳۴۰.

عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌شناسی اجتماعی / مؤلف: دکتر اسحق ارجمند سیاه پوش.

مشخصات نشر: اندیمشک: ایرترین، ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۷۴ ص

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۱۴-۲۱-۶

موضوع: انحراف، اجتهاد

موضوع: Deviant behavior

رده‌بندی کنگره: ۶۱۳۲۶ آلفا ۱۸، HM

رده‌بندی دیوبی: ۳۰۲/۵۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۹۷۸۰۴

عنوان و نام پدیدآور: آسیب‌شناسی اجتماعی / مؤلف: دکتر اسحق ارجمند سیاه پوش.

مشخصات نشر: اندیمشک: ایرترین، ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۶

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

ناظر فنی: لیلی صابری نژاد

طراح جلد: جلال صابری نژاد

صفحه‌آرایی: جلال صابری نژاد

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۱۴-۲۱-۶

خوزستان: اندیمشک: پاساژ وفاپی، انتشارات ایرترین.

شماره‌های تماس: ۰۹۱۶۷۲۵۶۰۱۲-۰۹۳۵۳۸۰۳۴۳۲

EritrinBook@gmail.com

۱۳	فصل اول
۱۵	مسأله اجتماعی چیست؟
۱۸	ویژگی‌ها یا جنبه‌های دیگر یک مسئله اجتماعی چه هستند؟
۲۰	مسأله اجتماعی
۲۷	فصل دوم
۲۹	آسیب چیست و آسیب‌شناسی اجتماعی چیست؟
۳۰	آسیب اجتماعی چیست؟
۳۲	آسیب‌ها و تهدیدات اجتماعی ایران
۳۳	عمده‌ترین آسیب‌ها و تهدیدات اجتماعی ایران
۳۵	گونه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی
۳۷	تعریف و اهداف آسیب‌شناسی اجتماعی
۳۹	نقش جامعه در ایجاد کز رفتاری‌ها
۴۰	ساختارهای اجتماعی و نقش آن‌ها در رفتارهای انسانی
۴۱	نقش کارکردهای اجتماعی در آسیب‌شناسی اجتماعی
۴۳	نقش فرهنگ در کز رفتاری‌های اجتماعی
۴۶	ارزش‌ها و هنجارها
۴۸	هنجارها و نوع مجازات
۴۹	انواع انحراف بر حسب اعتبار انواع هنجارها
۵۰	دسته‌بندی مجرور بر حسب نوع و شدت واکنش جامعه
۵۳	فصل سوم
۵۵	تعریف آسیب‌های نوپدید
۵۵	انواع آسیب‌های نوپدید

ماشین در اسارت ماشینیسیم	۵۶
آسیب نویدید دیگر:	۶۱
عوامل مؤثر در بدید آیی این آسیب	۶۱
راهکارها و پیشنهادها	۶۳
فصل چهارم	۶۵
انحراف چیست؟	۶۷
تعریف کلی و عام کجروی	۶۷
تفاوت انحراف با بزه کاری و جرم	۶۹
سنجه های کجروی	۷۰
تمایز میان جرم و انحراف اجتماعی	۷۱
کژ رفتاری و جرم	۷۳
انواع کژ رفتاری های اجتماعی	۷۴
انواع کج رفتاری از دیدگاه امیل دور کیم	۷۵
طبقه بندی جامعه شناسان از جرائم	۸۲
یقه سفیدها	۸۳
جرائم یقه سفیدان	۸۵
فصل پنجم	۸۷
عوامل تأثیرگذار در انحرافات اجتماعی	۸۹
جنس	۸۹
سن	۹۲
شهرنشینی و انحرافات اجتماعی	۹۴
حاشیه نشینی	۹۵
عوامل مؤثر بر بزه کاری، انحراف و جرم	۹۷

۹۸	مفهوم خشونت خانوادگی
۱۰۵	فصل ششم
۱۰۷	تبیین زیست شناختی کج رفتاری
۱۰۹	انتقادات وارده بر نظریه سزار لامبروزو
۱۱۰	انتقاد به نظریه ویلیام شلدون
۱۱۰	نظریه کروموزم
۱۱۱	هانس آیزنک و نظریه لذت جویی
۱۱۳	فصل هفتم
۱۱۵	نظریه‌های مهم روان شناختی
۱۱۵	نظریه عمل منطقی
۱۱۵	نظریه پر خاشگری - ناکامی
۱۱۶	نظریه نیازها
۱۱۷	نظریه خنثی سازی ماتزا
۱۱۹	تئوری محرومیت نسبی
۱۲۱	ساختار شخصیت و فرآیندهای آن
۱۲۵	فصل هشتم
۱۲۷	تبیین جامعه شناختی کج رفتاری ۱
۱۲۷	نظریه‌های ساختی - کارکردی
۱۲۸	الگوی نظام‌های کنش (کنش اجتماعی و آنومی)
۱۲۹	نظریه فرصت اقتراقی
۱۳۲	تبیین جامعه شناختی کج رفتاری ۲
۱۳۵	هسته اصلی فکر مارتون
۱۳۶	نظریه آنومی (بی‌هنجاری) امیل دورکیم

۱۳۷	نظریه امیل دورکیم به طور فشرده درباره‌ی آنومی (آشفته‌گی اجتماعی)
۱۳۸	تبیین‌های خرده فرهنگی
۱۴۰	نظریه کنترل اجتماعی
۱۴۱	کنترل اجتماعی از دیدگاه امیل دورکیم
۱۴۲	اشکال کنترل اجتماعی
۱۴۳	نقش دین اسلام در کنترل اجتماعی
۱۴۴	ارتباط دینداری با مجرم‌پنداری
۱۵۰	نظریه پیوند اجتماعی
۱۵۲	دیدگاه کنش متقابل
۱۵۳	رویکرد کنش متقابل
۱۵۵	نظریه یادگیری اجتماعی
۱۵۶	نظریه انتقال فرهنگی
۱۵۷	نظریه برجسب زنی (انگ زنی)
۱۵۹	پیامدهای نظری برجسب زنی
۱۶۱	نظریه آلبرت کوهن درباره‌ی بزه کاری جوانان (۱۹۸۲)
۱۶۳	تبیین جامعه شناختی کج رفتاری ۳
۱۶۵	نظر کارل مارکس درباره کج رفتاری و جرم
۱۶۷	نظریه فمینیسم
۱۶۹	نظریه بوم شناختی
۱۷۰	نظریه‌های یادگیری اجتماعی
۱۷۲	نظریه تقلید
۱۷۳	منابع و مآخذ:

امروزه بررسی، مطالعه و تحلیل آسیب‌ها یا مسائل اجتماعی هر جامعه از عمده‌ترین مباحث جامعه‌شناختی آن جامعه محسوب می‌شود، اما اگر از نظر تاریخی بخواهیم بدانیم که موضوع آسیب‌شناسی اجتماعی از چه زمانی به صورت علمی و به طور جدی مورد توجه مطالعه‌ی جامعه‌شناسان و آسیب‌شناسان قرار گرفته، باید گفت که از اوایل قرن بیستم و به ویژه از دهه چهل میلادی در آمریکا و سپس در سایر کشورهای اروپایی اهمیت یافته و نیز در این چند دهه اخیر به تدریج همیشگی مطالعه‌ی آسیب‌های اجتماعی در کشورهای در حال توسعه گسترش یافت. این شاخه از جامعه‌شناسی چه در سطح خرد و چه در سطح کلان به تعیین و تبیین عمده‌ترین مسائل، مشکلات و مشکلات اجتماعی یک جامعه توجه و اهتمام ورزیده است. معمولاً تلاش جامعه‌شناسان و آسیب‌شناسان در این حوزه آن بوده است که به مدد دیدگاه‌ها و نظریه‌های جامعه‌شناختی، تعریف از آسیب اجتماعی و تحلیلی از چگونگی روند شکل‌گیری آن و نیز راهکارهای مقابله با آن ارائه کنند. جامعه‌شناس برای درک بهتر و شناخت علمی‌تر از کج‌رفتاری لازم است که با جامعه و نهج‌های اجتماعی جامعه‌ی مورد مطالعه آشنایی کامل داشته باشد و نیز تفاوت میان گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها را در نظر بگیرد و توجه داشته باشد که واقعیت اجتماعی و فرهنگی در میان همه‌ی بخش‌های جامعه یکسان نیست.

بنابراین، موضوع و مسئله‌ی کج‌رفتاری از دیدگاه جامعه‌شناس بدون هیچ‌گونه قضاوت اخلاقی مد نظر است. جامعه‌شناس در مرحله‌ی شناخت، باید قضاوت خود را متوقف سازد. اما پس از مرحله‌ی شناخت می‌تواند با در نظر گرفتن اهداف و شرایط اجتماعی راه‌حل‌های اصلاحی پیشنهاد کند. در هر جامعه‌ای، نهج‌های فرهنگی اعم از رسمی و غیر رسمی تابلوی

راهنمایی و تنظیم کننده کنش‌ها و رفتارهای شخصی و اجتماعی افراد آن جامعه محسوب می‌شوند. که این هنجارها مورد تثبیت اکثریت افراد آن جامعه قرار گرفته‌اند. حال اگر عضو انسانی از آن جامعه که از دو مقوله‌ی ارزشمند حقوقی یعنی (عقل و اختیار) برخوردار باشد و بعد بخواهد تحت هر عنوانی تعمداً یا سهواً هنجارهای فرهنگی تثبیت شده‌ی جامعه‌ی محل زیست خود را رعایت نکند و از آن‌ها تخطی بکند به این عضو جامعه کج رفتار می‌گویند. یا به قول مرتون منظور از «رفتار کجرو، رفتاری است که به شکلی آشکار با هنجارهایی که برای پایگاه‌های اجتماعی افراد تعیین شده متفاوت باشد.»^۱ بنابراین در این مورد جامعه شناس به هنجارها و رفتارهای این بین در میان اعضای یک گروه و جامعه توجه دارد.

امروزه وقتی که نوع یا نوعی از کج‌روی‌های اجتماعی در حد و اندازه‌ی نرم علمی پذیرفته جهانی باشد به قول امیل دورکیم دیگر آن کج رفتاری یک مرض اجتماعی محسوب نمی‌شود. اما اگر این کج رفتاری‌های اجتماعی از نرم جهانی منطبق بر شاخص‌های علمی پذیرفته شده بالاتر برود آن وقت است که به گفته امیل دورکیم، یک بیماری و مرض اجتماعی به شمار می‌آید. طبق نظریه‌ی اندام وارگی که انسان را کانون قرار می‌دهد و جامعه را با آن مقایسه می‌کند معتقد به این مسئله است که وقتی جسم یک انسان بیمار شد باید برای درمان به پزشک مراجعه کند. در اینجا نیز حتماً باید جامعه شناسان اجتماعی مدیران و برنامه ریزان و نهادهای ذیصلاح آن جامعه به علل یابی، درمان و نیز پیشگیری از گسترش آن بیماری و مرض اجتماعی بپردازند. همان گونه که بیماری‌های جسمانی برای افراد جامعه هزینه‌های گوناگون در بردارد زیرا باعث کاهش کیفیت، مطلوبیت، شادی، نشاط خانواده و جامعه می‌شوند. هنگامی که جامعه‌ای دچار مسئله کج رفتاری و آسیب اجتماعی حاد شود که اکثریت مردم برای آن پدیده اجتماعی ارزش منفی قائل شوند و نیز بخواهند که مسئولین

جامعه آن مسئله را حل کنند در نتیجه باید گفت که آن جامعه دچار مرض اجتماعی شده است، که هر چه زودتر باید درمان شود. به همین علت تأخیر در درمان چه بسا باعث متلاشی شدن و ناامنی کامل آن جامعه گردد. با توجه به اینکه آسیب‌های اجتماعی، از موضوعات مهم مورد مطالعه در جامعه ماست مؤلف برای تدریس درس آسیب‌شناسی اجتماعی (انحرافات اجتماعی) تصمیم به تدوین و چاپ این کتاب تحت عنوان آسیب‌های اجتماعی (انحرافات اجتماعی) نموده. در واقع کتاب حاضر، یک کتاب درسی دانشگاهی است. که ان شاء الله برای دانشجویان عزیز در دوره‌های کارشناسی رشته‌های علوم اجتماعی، روانشناسی و نیز اساتید گران قدر، مفید را آموزنده قرار گیرد.

دکتر اسحق ارجمند سیاه‌پوش، اندیمک، آذرماه ۹۶

عضویت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اندیمک